

Oslo, 5. May 2025

Innspill til handlingsplan mot spillproblemer

Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan takker Lotteritilsynet for invitasjonen til å komme med innspill til ny handlingsplan mot spillproblemer.

Vi er glade for at de nåværende tre hovedmålene videreføres i den kommende planen. Etter vårt syn er forebygging av at mennesker får spillproblemer, og at de som allerede har utviklet slike problemer får god behandling, de viktigste målene.

Vi har videre organisert våre innspill etter hva som etterspørres.

1. Hvilke utsatte målgrupper bør prioriteres?

For å forebygge problemer med spill må en uheldig utvikling tas tak i raskt og før problemene blir for store. Fra befolkningsundersøkelsen vet vi at ungdom er mer utsatt enn voksne, og at menn er mer utsatte enn kvinner. I tillegg melder Norsk Tipping at de siden 2021 har opplevd en [tredobling av unge mannlige spillere mellom 18 og 20 år](#).

Det er gledelig at stadig flere i denne gruppen spiller i regulerte former, men det urovekkende er at Norsk Tipping mener spesielt denne nye tilveksten av spillere er «godt trente kasinospillere» allerede når de fyller 18 år. Det er svært urovekkende, og tilsier at unge menn fortsatt bør defineres som en risikogruppe.

Ungdom mottar massive mengder pengespillreklame på ulike digitale plattformer. Medietilsynets undersøkelse Barn og medier 2024 viser at 60 prosent av 14-18-åringene har fått [reklame for gambling eller pengespill i sosiale medier](#). Basert på dette mener vi derfor ungdom bør være en prioritert målgruppe for informasjonstiltak. Det er viktig at lærer, foreldre og andre som er tett på ungdom vet om risikoen ved pengespill, men denne informasjonen bør også rettes mot ungdommene direkte.

Samtidig vet vi fra annen avhengighetsforskning at brede befolkningsrettede tiltak har størst effekt, og forebyggingstiltakene bør derfor ikke utelukkende rette seg kun mot utsatte risikogrupper.

2. Konkrete forebyggingstiltak

Basert på ungdom som en målgruppe i handlingsplanen, mener vi skolen bør være en viktig forebyggingsarena. Derfor bør kunnskap om gambling inn i læreplanen sammen med informasjon om manipulativt design og pengespillelementer som lootbokser. Barn og unge trenger mer innsikt og å utvikle kritisk refleksjon til hvordan ulike mekanismer og design i spill bidrar til risiko for avhengighet, og ikke minst hvordan kostnader ved såkalte mikrotransaksjoner fort kan komme ut av kontroll.

Det bør utvikles opplysningskampanjer om avhengighetsrisikoen ved lootbokser, rettet særlig mot ungdom. Medietilsynets siste undersøkelse om barn og medier viste at 24 prosent av 9-18-åringer som spiller dataspill, har kjøpt lootbokser. Deler man opp etter kjønn, har hele 36 prosent av guttene kjøpt slike forundringsspakker. Forskningen er tydelig på sammenhengen mellom lootbokser og spillavhengighet. Vi er bekymret for nye generasjoners opptreden i møte med pengespill når de blir gamle nok til å spille pengespill, etter en barndom fylt med spilladferd med stor risikovillighet.

Samtidig er det viktig med universell forebygging, og å sørge for god informasjon og veiledning til pårørende. Informasjon om spillproblematikk og hjelpetiltak bør være lett tilgjengelig på steder hvor spill tilbys (Norsk Tipping/Norsk Rikstotos kommisjonærer og i bingo haller), men også på legekontor, helsesøstre/skoler, hos NAV, på apotek og i spesialisthelsetjenesten. God tilgang på informasjon kan være med å bygge ned stigma for å ta kontakt om problemer og ikke minst øke bevisstheten til befolkningen generelt og helsetjenesten spesielt.

3. Problemstillinger/tiltak knyttet til lavterskeltilbud og behandling

Ettervern er et område vi opplever ikke er særlig vektlagt i behandling av pengespillavhengighet. Det er ingen grunn til å

tro at behovet for ettervern er mindre på dette området sammenlignet med andre avhengigheter. Forskningen viser at tiden etter behandling er den mest sårbare, og at risikoen for tilbakefall er stor. Actis ønsker derfor at større fokus på ettervernstilbud inkluderes i den nye handlingsplanen. En forutsetning for stabile og forutsigbare ettervernstiltak er at det avsettes midler til dette i kommende handlingsplan.

Frivillige og ideelle organisasjoner spiller en viktig rolle med å etablere og drifte tiltak som supplerer det offentlige. Av disse kan nevnes for eksempel Spillavhengighet Norges gruppesamtaler og hjelpetelefon, som er de eneste i landet som følger opp personer med spillavhengighet før, under og etter behandling. Sammen med Hjelpelinjen og Fjernbasert behandling utgjør disse verdifulle tilskudd til offentlige behandlingstilbud. Actis mener disse må sikres langsiktig og forutsigbare rammevilkår for å drifte sine tjenester. Dette er midler som bør avsettes i kommende handlingsplan.

I forbindelse med tidligere handlingsplaner har det vært uklart hvordan tiltakene er blitt prioritert og pengene disponert. Det vil styrke planen om dette fremkommer i forbindelse med rullering av nåværende og fremtidige handlingsplaner.

Pengespillavhengighet er en sykdom som i stor grad også går utover pårørende. Derfor er det viktig å prioritere denne gruppens deltagelse inn i behandlings- og ettervernstiltak.

Helsenorge.no er fortsatt ikke oppdatert med korrekt informasjon om hvilke behandlingssteder som tilbyr behandling for pengespillproblemer. Enkelte steder oppgir å ha et slikt behandlingstilbud uten at dette stemmer. Personer med pengespillproblemer risikerer dermed å stå uten et behandlingstilbud i en svært sårbar periode. Motivasjon til behandling er ferskvare, og det er avgjørende at de som ønsker behandling får henvisning til et tilbud som faktisk eksisterer.

Mange som jobber med behandling melder om manglende kompetanse om spillproblematikk innen spesialisthelsetjenesten, særlig innen offentlig helsevesen og BUP-systemet (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk). Dette er særlig bekymringsfullt fordi BUP skal ivareta nettopp behandling på spesialisthelsetjenestenivå for særlig unge

dataspillavhengige. Innen TSB er det fortsatt pågang fra foreldre til unge dataspillavhengige som har erfart at det ikke finnes kompetanse innen BUP for å gi deres barn et behandlingstilbud. Disse barna og ungdommene, som ofte har psykisk tilleggsproblematikk, faller utenfor målgruppen innen TSB. Det er svært viktig å tette disse kunnskapshullene for å sikre adekvat behandling til de som trenger det.

Til slutt er det viktig å påpeke at det er behov for nasjonal koordinering av behandlingstilbudet, og nasjonale standarder for kartleggingsverktøy og behandlingsmetoder, slik Helsedirektoratet foreslår i Forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet (Meld. St. 5 2024 - 2025).

Forskning og kunnskapsdeling:

Det trengs mer forskning på sammenhengen mellom lootbokser og problemer med pengespill. Dette er et relativt nytt område, og her trengs mer forskning for å underbygge gode reguleringer.

Actis mener det fortsatt er behov for en felles nordisk undersøkelse for å sammenligne resultater og se avhengighetstall på tvers av land. Dette vil være svært verdifull kunnskap når man vurderer ulike regulatoriske virkemidler.

Tiltak fra tidligere handlingsplaner som fungerer godt og har stor betydning på samfunnsnivå, bør sikres en fast og langsiktig finansiering. Nasjonalt kompetansesenter for spillforskning ved Universitetet i Bergen er et eksempel her. Kompetansesentret har som forskningsinstitusjon stor ekspertise og produksjon og en lav terskel for kommunikasjon både med behandlingsnære- og andre fagmiljø innen spillfeltet.

Med vennlig hilsen

Inger Lise Hansen,
Generalsekretær
Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan